

PUPINO

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)
της 16ης Ιουνίου 2005 *

Στην υπόθεση C-105/03,

με αντικείμενο αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 35 ΕΕ, που υπέβαλε η giudice per le indagini preliminari του Tribunale di Firenze (Ιταλία) με απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 2003, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 5 Μαρτίου 2003, στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας κατά της

Maria Pupino

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τον Β. Σκουρή, Πρόεδρο, τον Ρ. Jann, τον C. W. A. Timmermans, τον Α. Rosas, την R. Silva de Lapuerta και τον Α. Borg Barthet, προέδρους τμήματος, την Ν. Colneric, τους S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues (εισηγητή), Ρ. Kūris, Ε. Juhász, Γ. Αρέστη και Μ. Pešić, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 26ης Οκτωβρίου 2004,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Μ. Pupino, εκπροσωπούμενη από τους Μ. Guagliani και D. Tanzarella, avvocati,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Ι. Μ. Braguglia, επικουρούμενο από τον Ρ. Gentili, avvocato dello Stato,
- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Αικ. Σαμόνη-Ράντου και τον Κ. Μπόσκοβιτς,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον R. Abraham, τον G. de Bergues και την C. Isidoro,
- η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών, εκπροσωπούμενη από τις Η. G. Sevenster και C. Wissels,

- η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Fernandes,

- η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Kruse και την K. Wistrand,

- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την R. Caudwell και την E. O'Neill, επικουρούμενες από τον M. Hoskins, barrister,

- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την M. Κοντού-Durande και τον L. Visaggio,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 11ης Νοεμβρίου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 2, 3 και 8 της απόφασης-πλαίσιου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 15ης

Μαρτίου 2001, σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες (ΕΕ L 82, σ. 1, στο εξής: απόφαση-πλαίσιο).

- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας που κινήθηκε κατά της Μ. Ρυρίνο, νηπιαγωγού, η οποία κατηγορείται ότι προξένησε σωματικές βλάβες σε μαθητές που δεν είχαν συμπληρώσει ηλικία πέντε ετών κατά τον χρόνο των περιστατικών.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση

- 3 Το άρθρο 34, παράγραφος 2, ΕΕ, όπως διαμορφώθηκε με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, αποτελεί τμήμα του τίτλου VI της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ο οποίος επιγράφεται «Διατάξεις για την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις», και προβλέπει τα εξής:

«Το Συμβούλιο λαμβάνει μέτρα και προωθεί, με τις κατάλληλες μορφές και διαδικασίες, όπως ορίζονται στον παρόντα τίτλο, τη συνεργασία η οποία συμβάλλει

στην επιδίωξη των στόχων της Ένωσης. Προς τον σκοπό αυτό, αποφασίζοντας ομόφωνα κατόπιν πρωτοβουλίας οποιουδήποτε κράτους μέλους ή της Επιτροπής, το Συμβούλιο μπορεί:

[...]

- β) να υιοθετεί αποφάσεις-πλαίσιο με σκοπό την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών. Οι αποφάσεις-πλαίσιο δεσμεύουν τα κράτη μέλη ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα αλλά αφήνουν στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών την επιλογή του τύπου και των μέσων. Δεν παράγουν άμεσο αποτέλεσμα.

[...]»

4 Το άρθρο 35 ΕΕ ορίζει τα εξής:

«1. Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έχει αρμοδιότητα, υπό τις προϋποθέσεις του παρόντος άρθρου, να αποφαινεται με προδικαστικές αποφάσεις επί του κύρους και της ερμηνείας των αποφάσεων-πλαίσιο και των αποφάσεων, επί της ερμηνείας των συμβάσεων που καταρτίζονται βάσει του παρόντος τίτλου και επί του κύρους και της ερμηνείας των μέτρων εφαρμογής τους.

2. Με δήλωση κατά την υπογραφή της συνθήκης του Άμστερνταμ ή οποιαδήποτε στιγμή μετά την υπογραφή, κάθε κράτος μέλος μπορεί να αποδέχεται την

αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να αποφαινεται με προδικαστικές αποφάσεις όπως ορίζεται στην παράγραφο 1.

3. Κάθε κράτος μέλος που προβαίνει σε δήλωση σύμφωνα με την παράγραφο 2 ορίζει είτε:

α) ότι οποιοδήποτε δικαστήριο του κράτους αυτού, του οποίου οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου, δύναται να ζητήσει από το Δικαστήριο να αποφανθεί με προδικαστική απόφαση επί ζητήματος το οποίο ανακύπτει σε εκκρεμή υπόθεση ενώπιόν του και αφορά το κύρος ή την ερμηνεία πράξεως που αναφέρεται στην παράγραφο 1, εάν το δικαστήριο αυτό κρίνει ότι η απόφαση επί του ζητήματος είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του απόφασης, είτε

β) ότι οποιοδήποτε δικαστήριο του κράτους αυτού δύναται να ζητήσει από το Δικαστήριο να αποφανθεί με προδικαστική απόφαση επί ζητήματος το οποίο ανακύπτει σε εκκρεμή υπόθεση ενώπιόν του και αφορά το κύρος ή την ερμηνεία πράξεως που αναφέρεται στην παράγραφο 1, εάν το δικαστήριο αυτό κρίνει ότι η απόφαση επί του ζητήματος είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του απόφασης.

[...]»

5 Από την ενημέρωση σχετικά με την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ, η οποία δημοσιεύτηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της 1ης Μαΐου 1999 (ΕΕ L 114, σ. 56), προκύπτει ότι η Ιταλική Δημοκρατία προέβη σε δήλωση κατά το άρθρο 35, παράγραφος 2, ΕΕ, με την οποία

αποδέχτηκε την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να αποφαινεται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από το άρθρο 35, παράγραφος 3, στοιχείο β', ΕΕ.

Η απόφαση-πλαίσιο

- 6 Το άρθρο 2 της απόφασης-πλαισίου επιγράφεται «Σεβασμός και αναγνώριση» και προβλέπει τα εξής:

«1. Κάθε κράτος μέλος παρέχει στα θύματα ουσιαστικό και κατάλληλο ρόλο στο πλαίσιο του συστήματος της ποινικής του δικαιοσύνης. Εξακολουθεί να καταβάλλει κάθε προσπάθεια προκειμένου να διασφαλίσει στα θύματα μεταχείριση που βασίζεται στον οφειλόμενο σεβασμό της αξιοπρέπειάς τους κατά τη διαδικασία και αναγνωρίζει τα δικαιώματα και τα έννομα συμφέροντά τους, ιδίως στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας.

2. Κάθε κράτος μέλος διασφαλίζει ότι τα ιδιαιτέρως ευάλωτα θύματα μπορούν να τυγχάνουν ειδικής μεταχείρισης, που ανταποκρίνεται με τον καλύτερο τρόπο στην κατάσταση τους.»

- 7 Το άρθρο 3 της απόφασης-πλαισίου επιγράφεται «Ακρόαση και προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων» και προβλέπει τα εξής:

«Κάθε κράτος μέλος κατοχυρώνει τη δυνατότητα των θυμάτων να ακούονται κατά τη διαδικασία και να προσκομίζουν αποδεικτικά στοιχεία.

Κάθε κράτος μέλος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίζει ότι οι αρχές του εξετάζουν τα θύματα μόνον καθόσον είναι αναγκαίο για τους σκοπούς της ποινικής διαδικασίας.»

- 8 Το άρθρο 8 της απόφασης-πλαisiού, το οποίο επιγράφεται «Δικαίωμα προστασίας», ορίζει στην παράγραφο 4 τα εξής:

«Κάθε κράτος μέλος διασφαλίζει ότι, όταν είναι αναγκαίο για την προστασία των θυμάτων, ιδιαίτερα των πλέον ευάλωτων, από τις συνέπειες της κατάθεσής τους σε δημόσια συνεδρίαση, δικαιούνται να καταθέτουν υπό συνθήκες οι οποίες καθιστούν δυνατή την επίτευξη του στόχου αυτού, μετά από σχετική δικαστική απόφαση με κάθε κατάλληλο μέσο, συμβατό προς τις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου του.»

- 9 Σύμφωνα με το άρθρο 17 της απόφασης-πλαisiού, κάθε κράτος μέλος θέτει σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις προκειμένου να έχει συμμορφωθεί με τα ανωτέρω άρθρα της απόφασης-πλαisiού «στις 22 Μαρτίου 2002».

Η εθνική νομοθεσία

- 10 Το άρθρο 392 του ιταλικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (στο εξής: ΚΠΔ), το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο V, επιγράφεται «Προκαταρκτική εξέταση και ανάκριση» και ορίζει τα εξής:

«1. Κατά την προκαταρκτική εξέταση ή την ανάκριση ο εισαγγελέας και ο ύποπτος ή κατηγορούμενος μπορούν να ζητήσουν από τον δικαστή να πραγματοποιηθεί εξέταση μαρτύρων στα πλαίσια της διεξαγωγής συντηρητικής αποδείξεως:

- a) οσάκις πιθανολογείται βασίμως ότι ο μάρτυρας δεν θα μπορέσει να εξεταστεί στο ακροατήριο λόγω ασθένειας ή άλλου σοβαρού κωλύματος,
- b) οσάκις, λόγω συγκεκριμένων και ειδικών στοιχείων, πιθανολογείται βασίμως ότι ο μάρτυρας μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο βίας, απειλής, δωροδοκίας ή υποσχέσεως δωροδοκίας ή οποιουδήποτε άλλου μέσου προκειμένου να μην καταθέσει ή να ψευδομαρτυρήσει.

[...]

1 bis. Στις διαδικασίες που αφορούν τα εγκλήματα που προβλέπονται στα άρθρα 600 bis, 600 ter, 600 quinquies, 609 bis, 609 ter, 609 quater, 609 quinquies και 609 octies του Ποινικού Κώδικα [δηλαδή τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας ή τα εγκλήματα με γενετήσια κίνητρα], ο εισαγγελέας και ο ύποπτος ή κατηγορούμενος μπορούν να ζητήσουν να πραγματοποιηθεί, στα πλαίσια της διεξαγωγής συντηρητικής απόδειξης, η εξέταση ως μαρτύρων προσώπων που δεν έχουν συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας τους, ακόμη και αν δεν συντρέχει μία από τις περιπτώσεις της παραγράφου 1.

[...]»

11 Το άρθρο 398, παράγραφος 5 bis, του ΚΠΔ προβλέπει τα εξής:

«Σε περίπτωση διεξαγωγής έρευνας ή ανάκρισης σχετικά με έγκλημα των άρθρων 600 bis, 600 ter, 600 quinquies, 609 bis, 609 ter, 609 quater, 609 quinquies και 609 octies του Ποινικού Κώδικα, ο δικαστής ορίζει με διάταξη, αν μεταξύ των προσώπων που αφορά η αποδεικτική διαδικασία υπάρχουν ανήλικοι κάτω των 16, [...] τον τόπο, τον χρόνο και τις ειδικές προϋποθέσεις της διεξαγωγής των αποδείξεων, εφόσον τούτο παρίσταται αναγκαίο και σκόπιμο λόγω της κατάστασης του ανηλίκου. Προς τούτο η εξέταση του μάρτυρα μπορεί να πραγματοποιηθεί εκτός δικαστηρίου, και συγκεκριμένα σε ειδικούς χώρους φορέων κοινωνικής πρόνοιας ή, αν δεν υπάρχουν τέτοιοι χώροι, στην κατοικία του ανηλίκου. Η μαρτυρική κατάθεση πρέπει να αποτυπώνεται στο σύνολό της σε ακουστικά ή οπτικοακουστικά μέσα, ώστε να είναι δυνατή η αναπαραγωγή της. Σε περίπτωση που δεν υπάρχουν μέσα φωνητικής αναπαραγωγής ή το κατάλληλο τεχνικό προσωπικό, ο δικαστής χρησιμοποιεί πραγματογνώμονες ή τεχνικούς συμβούλους. Επιπλέον, η κατάθεση καταχωρίζεται περιληπτικά στα πρακτικά. Η δακτυλογράφηση της απομαγνητοφωνημένης κατάθεσης γίνεται μόνο εφόσον το ζητήσουν οι μετέχοντες στη διαδικασία.»

Τα πραγματικά περιστατικά και το προδικαστικό ερώτημα

- 12 Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι η εμπλεκόμενη σε ποινική διαδικασία M. Pupino κατηγορείται ότι κατά τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο 2001 προέβη επανειλημμένα σε «καταχρηστική χρήση σωφρονιστικών μέσων», κατά την έννοια του άρθρου 571 του ιταλικού Ποινικού Κώδικα (στο εξής: ΠΚ), σε βάρος ορισμένων μαθητών της που, κατά τον χρόνο των περιστατικών, δεν είχαν συμπληρώσει το πέμπτο έτος της ηλικίας τους, και συγκεκριμένα τους χτυπούσε κατά σύστημα, τους απειλούσε ότι θα τους χορηγήσει ηρεμιστικά και ότι θα τους κλείσει το στόμα με λευκοπλάστη και τους εμπόδιζε να πηγαίνουν στην τουαλέτα. Η M. Pupino κατηγορείται επίσης ότι τον Φεβρουάριο 2001 προκάλεσε «βαριές σωματικές βλάβες», κατά την έννοια των άρθρων 582, 585 και 576 του ΠΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 61, σημεία 2 και 11, του ΠΚ, διότι γρονθοκόπησε μία από τις μαθήτριες και της προκάλεσε έτσι ελαφρό οίδημα στο μέτωπο. Η διαδικασία εκκρεμεί ενώπιον της giudice per le indagini preliminari του Tribunale di Firenze.

- 13 Η αιτούσα δικαστής επισημαίνει συναφώς ότι η ποινική διαδικασία περιλαμβάνει, στο ιταλικό δίκαιο, δύο φάσεις. Κατά την πρώτη φάση, που περιλαμβάνει την προκαταρκτική εξέταση ή/και την ανάκριση, ο εισαγγελέας διεξάγει τις αναγκαίες έρευνες και συλλέγει, υπό τον έλεγχο του *giudice per le indagini preliminari*, τα αποδεικτικά στοιχεία με βάση τα οποία θα κρίνει αν θα θέσει την υπόθεση στο αρχείο ή θα ζητήσει την παραπομπή του υπόπτου ή κατηγορουμένου στο ακροατήριο του ποινικού δικαστηρίου. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, την τελική απόφαση για την παραπομπή του κατηγορουμένου ή την παύση της δίωξης λαμβάνει ο εν λόγω δικαστής σε ειδική συνεδρίαση.
- 14 Με την απόφαση περί παραπομπής του κατηγορουμένου αρχίζει η δεύτερη φάση της διαδικασίας, η λεγόμενη ακροαματική διαδικασία, στην οποία δεν μετέχει ο *giudice per le indagini preliminari*. Αυτό είναι επίσης το σημείο έναρξης της κατά κυριολεξία ποινικής δίκης. Κατά τη φάση αυτή διεξάγεται κατά κανόνα η αποδεικτική διαδικασία, με πρωτοβουλία των διαδίκων και τηρουμένης της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως. Η αιτούσα δικαστής τονίζει ότι κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο τα στοιχεία που παρέχουν οι διάδικοι μπορούν να γίνονται δεκτά ως αποδείξεις υπό τεχνική έννοια. Τα αποδεικτικά στοιχεία συνεπώς που συνέλεξε ο εισαγγελέας κατά την προκαταρκτική εξέταση, για να αποφασίσει αν θα ασκήσει ποινική δίωξη ή θα ζητήσει να τεθεί η υπόθεση στο αρχείο, πρέπει να αποτελέσουν το αντικείμενο συζητήσεως κατ' αντιπαράθεση κατά τη δίκη, προκειμένου να αποκτήσουν πλήρη αποδεικτική ισχύ.
- 15 Η αιτούσα δικαστής τονίζει ότι υπάρχουν πάντως εξαιρέσεις από τον κανόνα αυτό, οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 392 του ΚΠΔ και στις οποίες επιτρέπεται, κατόπιν αποφάσεως του *giudice per le indagini preliminari*, να συλλεγούν ήδη κατά την προκαταρκτική εξέταση ή την ανάκριση αποδεικτικά στοιχεία κατ' εφαρμογή διαδικασίας «συντηρητικής» απόδειξης, η οποία διεξάγεται κατ' αντιπαράθεση. Τα αποδεικτικά στοιχεία που συλλέγονται κατά τη διαδικασία αυτή έχουν την ίδια αποδεικτική ισχύ με τα συλλεγόμενα κατά τη δεύτερη φάση της διαδικασίας. Το άρθρο 392, παράγραφος 1 bis, του ΚΠΔ πρόβλεψε τη δυνατότητα εφαρμογής αυτής της διαδικασίας στην περίπτωση των μαρτυρικών καταθέσεων των θυμάτων ορισμένων εγκλημάτων που απαριθμούνται περιοριστικά (εγκλημάτων κατά της

γενετήσιας ελευθερίας ή εγκλημάτων με γενετήσια κίνητρα), εφόσον το θύμα δεν έχει συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας του, ακόμη και όταν δεν πρόκειται για μια από τις περιπτώσεις που καλύπτει η παράγραφος 1 του εν λόγω άρθρου. Το άρθρο 398, παράγραφος 5 bis, του ΚΠΔ επιτρέπει εξάλλου στον ίδιο αυτό δικαστή να διατάσσει, όταν διεξάγεται προκαταρκτική εξέταση ή ανάκριση για ένα από τα εγκλήματα του άρθρου 392, παράγραφος 1 bis, του ΚΠΔ, τη διεξαγωγή της αποδεικτικής διαδικασίας υπό ειδικές συνθήκες, ώστε να διασφαλίζεται η προστασία των θυγόμενων ανηλίκων. Κατά την αιτούσα δικαστή, οι πρόσθετες αυτές παρεκκλίσεις αποσκοπούν αφενός στην προστασία της αξιοπρέπειας, της ιδιωτικής ζωής και της προσωπικότητας των ανηλίκων μαρτύρων και αφετέρου στην αυθεντικότητα των αποδείξεων.

- 16 Στην κύρια υπόθεση, ο εισαγγελέας ζήτησε τον Αύγουστο του 2001 από τον giudice per le indagini preliminari να εξετάσει ως μάρτυρες, στο πλαίσιο της διαδικασίας «συντηρητικής» απόδειξης που προβλέπει το άρθρο 392, παράγραφος 1 bis, του ΚΠΔ, οκτώ παιδιά που είχαν υπάρξει μάρτυρες και θύματα των πράξεων για τις οποίες κατηγορούνταν η M. Pupino, διότι η αποδεικτική διαδικασία δεν μπορούσε να καθυστερήσει μέχρι τη συζήτηση στο ακροατήριο λόγω της πολύ μικρής ηλικίας των μαρτύρων και των αναπόφευκτων σε αυτή την ηλικία μεταβολών της ψυχολογικής τους κατάστασης, καθώς και λόγω μιας πιθανής διαδικασίας ψυχολογικής απόθησης. Ο εισαγγελέας ζήτησε επιπλέον να πραγματοποιηθεί η διεξαγωγή των αποδείξεων υπό τις ειδικές συνθήκες που προβλέπει το άρθρο 398, παράγραφος 5 bis, του ΚΠΔ, δηλαδή σε ειδικό χώρο και υπό συνθήκες που να διασφαλίζουν την αξιοπρέπεια, την ιδιωτική ζωή και την ψυχική γαλήνη των ανηλίκων, ενδεχομένως δε και με τη στήριξη ειδικού παιδοψυχολόγου, λόγω του λεπτού και σοβαρού χαρακτήρα των πραγματικών περιστατικών, αλλά και των δυσχερειών προσεγγίσεως των προς εξέταση προσώπων λόγω της μικρής τους ηλικίας. Η M. Pupino ζήτησε να μη γίνει δεκτό το αίτημα αυτό, διότι δεν επρόκειτο για καμία από τις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 392, παράγραφοι 1 και 1 bis, του ΚΠΔ.

- 17 Κατά την αιτούσα δικαστή, το αίτημα της εισαγγελικής αρχής θα έπρεπε να απορριφθεί, αν εφαρμόζονταν οι σχετικές εθνικές διατάξεις, διότι οι διατάξεις αυτές δεν προβλέπουν την εφαρμογή της διαδικασίας «συντηρητικής» απόδειξης ή ειδικών συνθηκών για την αποδεικτική διαδικασία, όταν πρόκειται για πράξεις όπως

αυτές για τις οποίες κατηγορείται η Μ. Pupino, μολονότι δεν υπάρχει κανείς λόγος να μην καλύπτουν οι διατάξεις αυτές και άλλες περιπτώσεις στις οποίες το θύμα είναι ανήλικος, πέρα από τις αναφερόμενες στο άρθρο 392, παράγραφος 1, του ΚΠΔ. Πολλά από τα εγκλήματα που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 392, παράγραφος 1, του ΚΠΔ μπορούν κάλλιστα να έχουν τελικά σοβαρότερες συνέπειες για το θύμα από τα εγκλήματα που αφορά η διάταξη αυτή. Τούτο συμβαίνει στην κύρια υπόθεση, αφού η Μ. Pupino κακοποίησε, κατά τον εισαγγελέα, πολλά παιδιά κάτω των πέντε ετών και τους προκάλεσε ψυχολογικά τραύματα.

- 18 Η *giudice per le indagini preliminari* του Tribunale di Firenze έκρινε ότι ο εθνικός δικαστής, «ανεξάρτητα από την ύπαρξη άμεσου αποτελέσματος της κοινοτικής νομοθεσίας», οφείλει «να ερμηνεύει το εθνικό δίκαιο υπό το φως του γράμματος και του σκοπού της κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως» και εξέφρασε αμφιβολίες για το αν τα άρθρα 392, παράγραφος 1 bis, και 398, παράγραφος 5 bis, του ΚΠΔ συμβιβάζονται με τα άρθρα 2, 3 και 8 της απόφασης-πλασιού, καθόσον οι διατάξεις αυτές του ιταλικού ΚΠΔ ορίζουν ότι ο *giudice per le indagini preliminari* έχει τη δυνατότητα να εφαρμόζει τη διαδικασία «συντηρητικής» απόδειξης και να προβλέπει ειδικές συνθήκες για την αποδεικτική διαδικασία στις περιπτώσεις μόνο εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας ή εγκλημάτων με γενετήσια κίνητρα, οπότε αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν της διαδικασία και να ζητήσει από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί του περιεχομένου των άρθρων 2, 3 και 8 της απόφασης-πλασιού.

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

- 19 Δυνάμει του άρθρου 46, στοιχείο β', ΕΕ, οι διατάξεις των Συνθηκών ΕΚ, ΕΚΑΧ και ΕΚΑΕ σχετικά με την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου και την άσκηση αυτής της αρμοδιότητας, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται το άρθρο 234 ΕΚ, εφαρμόζονται στις διατάξεις του τίτλου VI της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σύμφωνα με τους όρους οι οποίοι προβλέπονται στο άρθρο 35 ΕΕ. Κατά συνέπεια, η ρύθμιση του άρθρου 234 ΕΚ έχει εφαρμογή στην κατά το άρθρο 35 ΕΕ αρμοδιότητα του

Δικαστηρίου να εκδίδει προδικαστικές αποφάσεις, με την επιφύλαξη των προϋποθέσεων που προβλέπει η εν λόγω διάταξη.

- 20 Όπως τονίστηκε με τη σκέψη 5 της παρούσας απόφασης, η Ιταλική Δημοκρατία προέβη σε δήλωση που άρχισε να ισχύει την 1η Μαΐου 1999, ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ, και με την οποία αποδέχτηκε την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να αποφαινεται ως προς το κύρος και την ερμηνεία των πράξεων του άρθρου 35 ΕΕ σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από την παράγραφο 3, στοιχείο β', του εν λόγω άρθρου.
- 21 Όσον αφορά τις πράξεις του άρθρου 35, παράγραφος 1, ΕΕ, η παράγραφος 3, στοιχείο β', του άρθρου αυτού προβλέπει, χρησιμοποιώντας την ίδια διατύπωση με το άρθρο 234, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, ότι «οποιοδήποτε δικαστήριο» κράτους μπορεί «να ζητήσει από το Δικαστήριο να αποφανθεί με προδικαστική απόφαση» επί ζητήματος το οποίο ανακύπτει σε εκκρεμή υπόθεση ενώπιόν του και αφορά «το κύρος ή την ερμηνεία» πράξης που αναφέρεται στην παράγραφο 1, «εάν κρίνει ότι η απόφαση επί του ζητήματος είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του απόφασης».
- 22 Δεν αμφισβητείται, πρώτον, ότι ο *giudice per le indagini preliminari* ασκεί στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, όπως είναι η διαδικασία της κύριας υπόθεσης, δικαστικά καθήκοντα, οπότε πρέπει να χαρακτηριστεί «δικαστήριο κράτους μέλους» κατά την έννοια του άρθρου 35 ΕΕ (βλ. συναφώς, σε σχέση με το άρθρο 234 ΕΚ, τις αποφάσεις της 23ης Φεβρουαρίου 1995, C-54/94 και C-74/94, *Cacchiarelli* και *Stanghellini*, Συλλογή 1995, σ. I-391, και της 12ης Δεκεμβρίου 1996, C-74/95 και C-129/95, X, Συλλογή 1996, σ. I-6609), και, δεύτερον, ότι η απόφαση-πλαίσιο, η οποία στηρίζεται στα άρθρα 31 ΕΕ και 34 ΕΕ, περιλαμβάνεται μεταξύ των πράξεων που αφορά το άρθρο 35, παράγραφος 1, ΕΕ και επί των οποίων μπορεί να αποφαινεται το Δικαστήριο με προδικαστική απόφαση.

- 23 Μολονότι επομένως το Δικαστήριο έχει καταρχήν αρμοδιότητα να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα, η Γαλλική και η Ιταλική Κυβέρνηση πρότειναν εντούτοις ένσταση απαραδέκτου κατά της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, ισχυριζόμενες ότι η απάντηση του Δικαστηρίου δεν παρουσιάζει χρησιμότητα για την έκδοση της απόφασης στην κύρια υπόθεση.
- 24 Η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η αιτούσα δικαστής επιδιώκει την εφαρμογή ορισμένων διατάξεων της απόφασης-πλαίσιο αντί των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας, ενώ, όπως προβλέπει ρητά το άρθρο 34, παράγραφος 2, στοιχείο β', ΕΕ, οι αποφάσεις-πλαίσια δεν παράγουν τέτοιο άμεσο αποτέλεσμα. Εξάλλου, κατά την ίδια κυβέρνηση, η ίδια η αιτούσα δικαστής δέχεται ότι είναι αδύνατη η σύμφωνη με την απόφαση-πλαίσιο ερμηνεία του εθνικού δικαίου. Σύμφωνα όμως με τη νομολογία του Δικαστηρίου, η αρχή της σύμφωνης ερμηνείας δεν μπορεί να καταλήγει σε ερμηνεία *contra legem* ούτε σε χειροτέρευση της κατάστασης ενός ιδιώτη σε ποινική διαδικασία, με βάση την απόφαση-πλαίσιο και μόνο, πράγμα όμως που συμβαίνει εν προκειμένω.
- 25 Η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται κυρίως ότι η απόφαση-πλαίσιο και η κοινοτική οδηγία αποτελούν δύο πηγές δικαίου που διαφέρουν ουσιωδώς μεταξύ τους και ότι η απόφαση-πλαίσιο δεν δημιουργεί επομένως καμία υποχρέωση του εθνικού δικαστή να προβαίνει σε σύμφωνη ερμηνεία του εθνικού δικαίου, όπως δέχεται το Δικαστήριο με τη νομολογία του σχετικά με τις κοινοτικές οδηγίες.
- 26 Η Σουηδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου δεν αμφισβητούν μεν ρητά το παραδεκτό της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, αλλά υιοθετούν πλήρως την άποψη της Ιταλικής Κυβέρνησης και τονίζουν κυρίως τον διακυβερνητικό χαρακτήρα της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών στο πλαίσιο του τίτλου VI της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

- 27 Τέλος, η Ολλανδική Κυβέρνηση επισημαίνει τα όρια της υποχρέωσης για σύμφωνη ερμηνεία και θέτει το ερώτημα κατά πόσον η υποχρέωση αυτή, αν υποτεθεί ότι ισχύει για τις αποφάσεις-πλαίσια, μπορεί να εφαρμοστεί στην κύρια υπόθεση, λαμβανομένων ακριβώς υπόψη των ορίων αυτών.
- 28 Επισημαίνεται ότι, όπως τονίστηκε με τη σκέψη 19 της παρούσας απόφασης, η ρύθμιση του άρθρου 234 ΕΚ έχει εφαρμογή στο άρθρο 35 ΕΕ, με την επιφύλαξη των προϋποθέσεων που προβλέπει η τελευταία αυτή διάταξη.
- 29 Το άρθρο 35 ΕΕ, όπως και το άρθρο 234 ΕΚ, προβλέπει ότι προϋπόθεση για την υποβολή στο Δικαστήριο αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως είναι να «κρίνει [το εθνικό δικαστήριο] ότι η απόφαση επί του ζητήματος είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του απόφασης», πράγμα που σημαίνει ότι η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το παραδεκτό των προδικαστικών ερωτημάτων που υποβάλλονται κατά το άρθρο 234 ΕΚ μπορεί καταρχήν να εφαρμόζεται για τις αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως που υποβάλλονται στο Δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 35 ΕΕ.
- 30 Κατά συνέπεια, το τεκμήριο ότι τα προδικαστικά ερωτήματα που υποβάλλουν τα εθνικά δικαστήρια είναι λυσιτελή δεν μπορεί να αγνοείται παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν δηλαδή είναι πρόδηλο ότι η ερμηνεία των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης που ζητείται με τα ερωτήματα αυτά δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή όταν το ζήτημα είναι καθαρά υποθετικής φύσεως ή το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που απαιτούνται προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί. Αν δεν συντρέχουν οι περιπτώσεις αυτές, το Δικαστήριο είναι καταρχήν υποχρεωμένο να αποφαινεται επί των προδικαστικών ερωτημάτων που αφορούν την ερμηνεία των πράξεων που καλύπτει το άρθρο 35, παράγραφος 1, ΕΕ (βλ., όσον αφορά το άρθρο 234 ΕΚ,

μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 7ης Σεπτεμβρίου 1999, C-355/97, Beck και Bergdorf, Συλλογή 1999, σ. I-4977, σκέψη 22, και της 7ης Ιουνίου 2005, C-17/03, VEMW, Συλλογή 2005, σ. I-4983, σκέψη 34).

- 31 Κατόπιν της επιχειρηματολογίας που ανέπτυξαν η Ιταλική, η Γαλλική, η Ολλανδική, η Σουηδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, πρέπει να εξεταστεί αν, όπως γίνεται δεκτό από τον εθνικό δικαστή και υποστηρίζεται από την Ελληνική, τη Γαλλική και την Πορτογαλική Κυβέρνηση και την Επιτροπή, η υποχρέωση των εθνικών αρχών να ερμηνεύουν το εθνικό τους δίκαιο, κατά το δυνατόν, υπό το φως του γράμματος και του σκοπού των κοινοτικών οδηγιών ισχύει, με τα ίδια αποτελέσματα και εντός των ίδιων ορίων, όταν η σχετική πράξη είναι απόφαση-πλαίσιο που έχει εκδοθεί με βάση τον τίτλο VI της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- 32 Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, πρέπει να εξακριβωθεί αν, όπως επισήμαναν η Ιταλική, η Γαλλική, η Σουηδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, είναι πρόδηλο ότι η απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα δεν μπορεί, ενόψει των εγγενών ορίων της υποχρέωσης σύμφωνης ερμηνείας, να έχει συγκεκριμένη επιρροή στην επίλυση της κύριας υπόθεσης.
- 33 Ευθύς εξαρχής επιβάλλεται να τονιστεί ότι πρότυπο για τη διατύπωση του άρθρου 34, παράγραφος 2, στοιχείο β', ΕΕ αποτέλεσε, σε μεγάλο βαθμό, η διατύπωση του άρθρου 249, τρίτο εδάφιο, ΕΚ. Το άρθρο 34, παράγραφος 2, στοιχείο β', ΕΕ προσδίδει δεσμευτικό χαρακτήρα στις αποφάσεις-πλαίσια, καθόσον οι αποφάσεις αυτές «δεσμεύουν» τα κράτη μέλη «ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνουν στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών την επιλογή του τύπου και των μέσων».

- 34 Ο δεσμευτικός χαρακτήρας των αποφάσεων-πλαισίων, ο οποίος διατυπώνεται πανομοιότυπα όπως και στο άρθρο 249, τρίτο εδάφιο, ΕΚ, συνεπάγεται ότι οι εθνικές αρχές, και ιδίως τα εθνικά δικαστήρια, υπέχουν την υποχρέωση σύμφωνης ερμηνείας του εθνικού δικαίου.
- 35 Το παραπάνω συμπέρασμα δεν αναιρείται από το γεγονός ότι οι αρμοδιότητες που απονέμει στο Δικαστήριο το άρθρο 35 ΕΕ είναι λιγότερο εκτεταμένες, στο πλαίσιο του τίτλου VI της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, απ' ό,τι στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚ και από το γεγονός ότι δεν υπάρχει ολοκληρωμένο σύστημα μέσω παροχής έννομης προστασίας και διαδικασιών που να διασφαλίζει τη νομιμότητα των πράξεων των οργάνων της Ένωσης στο πλαίσιο του εν λόγω τίτλου VI.
- 36 Ανεξάρτητα δηλαδή από τον βαθμό ολοκλήρωσης που επιδιώκεται με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ κατά τη διαδικασία δημιουργίας μιας διαρκώς στενότερης ένωσης των λαών της Ευρώπης, κατά την έννοια του άρθρου 1, δεύτερο εδάφιο, ΕΕ, είναι απόλυτα κατανοητό το ότι οι συντάκτες της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση έκριναν χρήσιμο να προβλέψουν, στο πλαίσιο του τίτλου VI της Συνθήκης αυτής, την εφαρμογή νομικών μέσων και διαδικασιών που να έχουν αποτελέσματα ανάλογα με τα προβλεπόμενα από τη Συνθήκη ΕΚ, ώστε να υπάρξει αποτελεσματική συμβολή στην επιδίωξη της πραγματοποίησης των στόχων της Ένωσης.
- 37 Η σπουδαιότητα της κατά το άρθρο 35 ΕΕ αρμοδιότητας του Δικαστηρίου να εκδίδει προδικαστικές αποφάσεις επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι, κατά την παράγραφο 4 του άρθρου αυτού, οποιοδήποτε κράτος μέλος, είτε έχει προβεί σε δήλωση σύμφωνα με την παράγραφο 2 του ίδιου αυτού άρθρου είτε όχι, δικαιούται να υποβάλλει υπόμνημα ή γραπτές παρατηρήσεις στο Δικαστήριο σε υποθέσεις που ανακύπτουν σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού.

- 38 Η αρμοδιότητα αυτή θα έχανε ουσιαστικά την πρακτική αποτελεσματικότητά της, αν οι ιδιώτες δεν μπορούσαν να επικαλούνται τις αποφάσεις-πλαίσια ενώπιον των δικαστηρίων των κρατών μελών για να επιτύχουν τη σύμφωνη ερμηνεία του εθνικού δικαίου.
- 39 Η Ιταλική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ισχυρίζονται, για να θεμελιώσουν την άποψή τους, ότι η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, αντίθετα από τη Συνθήκη ΕΚ, δεν περιλαμβάνει καμία υποχρέωση ανάλογη με την προβλεπόμενη από το άρθρο 10 ΕΚ, στο οποίο όμως έχει στηριχτεί εν μέρει η νομολογία του Δικαστηρίου για να αιτιολογήσει την υποχρέωση ερμηνείας του εθνικού δικαίου σύμφωνης με το κοινοτικό δίκαιο.
- 40 Το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.
- 41 Το άρθρο 1, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει ότι η συνθήκη αυτή διανοίγει νέα φάση στη διαδικασία μιας διαρκώς στενότερης ένωσης των λαών της Ευρώπης και ότι η Ένωση, που βασίζεται στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, συμπληρούμενες με τις πολιτικές και τις μορφές συνεργασίας που θεσπίζονται με την εν λόγω Συνθήκη, έχει αποστολή να οργανώσει συνεκτικά και αλληλέγγυα τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και των λαών τους.
- 42 Η Ένωση δύσκολα θα μπορούσε να εκπληρώσει αποτελεσματικά την αποστολή της, αν η αρχή της έντιμης συνεργασίας, κατά την οποία τα κράτη μέλη λαμβάνουν, μεταξύ άλλων, κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο κατάλληλο να εξασφαλίσει την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που υπέχουν κατά το δίκαιο της Ένωσης, δεν ίσχυε

επίσης για την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, η οποία άλλωστε στηρίζεται πλήρως, όπως ορθά τόνισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 26 των προτάσεών της, στη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και των οργάνων της Ένωσης.

43 Από όλες τις παραπάνω σκέψεις πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η αρχή της σύμφωνης ερμηνείας ισχύει για τις αποφάσεις-πλαίσια που εκδίδονται κατά τον τίτλο VI της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το αιτούν δικαστήριο, κατά την εφαρμογή του εθνικού δικαίου, οφείλει να το ερμηνεύει κατά το μέτρο του δυνατού υπό το πρίσμα του κειμένου και του σκοπού της απόφασης-πλαισίου, ώστε να επιτυγχάνει το αποτέλεσμα που επιδιώκει η απόφαση αυτή και να συμμορφώνεται έτσι με το άρθρο 34, παράγραφος 2, στοιχείο β', ΕΕ.

44 Πρέπει πάντως να τονιστεί ότι στην υποχρέωση του εθνικού δικαστή να αναφέρεται στο περιεχόμενο της απόφασης-πλαισίου, όταν ερμηνεύει τους οικείους κανόνες του εθνικού δικαίου, θέτουν ορισμένα όρια οι γενικές αρχές του δικαίου, και ιδίως η αρχή της ασφάλειας δικαίου και η αρχή της μη αναδρομικότητας.

45 Σύμφωνα με τις αρχές αυτές, η εν λόγω υποχρέωση δεν μπορεί, μεταξύ άλλων, να οδηγήσει, βάσει της απόφασης-πλαισίου και ανεξάρτητα από νόμο που έχει ενδεχομένως εκδοθεί προς εφαρμογή της, στη θεμελίωση ή την επίταση της ποινικής ευθύνης των ενεργούντων κατά παράβαση των διατάξεών της (βλ., όσον αφορά τις κοινοτικές οδηγίες, μεταξύ άλλων, την προπαρατεθείσα απόφαση X, σκέψη 24, και την απόφαση της 3ης Μαΐου 2005, C-387/02, C-391/02 και C-403/02, Berlusconi κ.λπ., Συλλογή 2005, σ. I-3565, σκέψη 74).

- 46 Επισημαίνεται πάντως ότι οι διατάξεις που αποτελούν το αντικείμενο της παρούσας αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δεν αφορούν την έκταση της ποινικής ευθύνης της ενδιαφερόμενης, αλλά τη διεξαγωγή της διαδικασίας και τους κανόνες διεξαγωγής των αποδείξεων.
- 47 Η υποχρέωση του εθνικού δικαστή να αναφέρεται στο περιεχόμενο της απόφασης-πλαίσιου κατά την ερμηνεία των σχετικών κανόνων του εθνικού του δικαίου παύει να ισχύει όταν το εθνικό δίκαιο δεν μπορεί να εφαρμοστεί κατά τρόπο ώστε το αποτέλεσμα να είναι συμβατό με το επιδιωκόμενο από αυτή την απόφαση-πλαίσιο. Με άλλα λόγια, η αρχή της σύμφωνης ερμηνείας δεν παρέχει έρεισμα για ερμηνεία του εθνικού δικαίου *contra legem*. Η αρχή αυτή επιβάλλει πάντως στο εθνικό δικαστήριο να λαμβάνει υπόψη του, εφόσον είναι αναγκαίο, το σύνολο του εθνικού δικαίου, για να εκτιμά κατά πόσον το δίκαιο αυτό μπορεί να εφαρμοστεί κατά τρόπο που να μην καταλήγει σε αποτέλεσμα αντίθετο προς το επιδιωκόμενο από την απόφαση-πλαίσιο.
- 48 Όπως όμως τόνισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 40 των προτάσεών της, δεν είναι πρόδηλο στην κύρια υπόθεση ότι είναι αδύνατη η ερμηνεία του εθνικού δικαίου σύμφωνα με την απόφαση-πλαίσιο. Στον εθνικό δικαστή εναπόκειται να εξακριβώσει κατά πόσον είναι δυνατή, στην κύρια υπόθεση, η σύμφωνη ερμηνεία του εθνικού δικαίου του.
- 49 Με την επιφύλαξη αυτή, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί απάντηση.

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 50 Με το προδικαστικό ερώτημα, η αιτούσα δικαστής ερωτά κατ' ουσία αν τα άρθρα 2, 3 και 8, παράγραφος 4, της απόφασης-πλαisiού έχουν την έννοια ότι το εθνικό δικαστήριο πρέπει να έχει τη δυνατότητα να επιτρέπει στα παιδιά μικρής ηλικίας, που, όπως στην κύρια υπόθεση, ισχυρίζονται ότι κακοποιήθηκαν, να καταθέτουν υπό συνθήκες που να τους διασφαλίζουν επαρκή βαθμό προστασίας, εκτός διαδικασίας στο ακροατήριο, και μάλιστα πριν από την έναρξή της.
- 51 Κατά το άρθρο 3 της απόφασης-πλαisiού, κάθε κράτος μέλος κατοχυρώνει τη δυνατότητα των θυμάτων να ακούονται κατά τη διαδικασία και να προσκομίζουν αποδεικτικά στοιχεία και λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίζει ότι οι αρχές του εξετάζουν τα θύματα μόνον καθόσον είναι αναγκαίο για τους σκοπούς της ποινικής διαδικασίας.
- 52 Τα άρθρα 2 και 8, παράγραφος 4, αυτής της απόφασης-πλαisiού επιβάλλουν σε κάθε κράτος μέλος την υποχρέωση να καταβάλλει κάθε προσπάθεια προκειμένου να διασφαλίζει στα θύματα, μεταξύ άλλων, μεταχείριση που βασίζεται στον οφειλόμενο σεβασμό της αξιοπρέπειάς τους κατά τη διαδικασία και να διασφαλίζει ότι τα ιδιαίτερος ευάλωτα θύματα μπορούν να τυγχάνουν ειδικής μεταχείρισης, που ανταποκρίνεται με τον καλύτερο τρόπο στην κατάστασή τους, καθώς και ότι, όταν είναι αναγκαίο για την προστασία των θυμάτων, ιδιαίτερα των πλέον ευάλωτων, από τις συνέπειες της κατάθεσής τους σε δημόσια συνεδρίαση, τα θύματα αυτά μπορούν να καταθέτουν υπό συνθήκες οι οποίες καθιστούν δυνατή την επίτευξη του στόχου αυτού, μετά από σχετική δικαστική απόφαση: τα κράτη μέλη πρέπει να χρησιμοποιούν προς τούτο κάθε κατάλληλο μέσο, συμβατό προς τις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου τους.
- 53 Η απόφαση-πλαισιο δεν ορίζει ποιο θύμα είναι «ευάλωτο» κατά την έννοια των άρθρων 2, παράγραφος 2, και 8, παράγραφος 4. Εντούτοις, ανεξάρτητα από το

ζήτημα αν το γεγονός ότι το θύμα αξιόποινης πράξης είναι ανήλικος αρκεί κατά κανόνα για να χαρακτηριστεί το θύμα ως ιδιαίτερα ευάλωτο κατά την έννοια της απόφασης-πλαisiού, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι, όταν παιδιά μικρής ηλικίας ισχυρίζονται ότι κακοποιήθηκαν, όπως συμβαίνει στην κύρια υπόθεση, και μάλιστα από μέλος του εκπαιδευτικού προσωπικού, στα παιδιά αυτά μπορεί να προσδοθεί ο χαρακτηρισμός αυτός, αν ληφθούν υπόψη κυρίως η ηλικία τους και η φύση και οι συνέπειες των εγκλημάτων των οποίων θεωρούν ότι υπήρξαν θύματα, προκειμένου να τυγχάνουν της ειδικής προστασίας που απαιτείται κατά τις προπαρατεθείσες διατάξεις της απόφασης-πλαisiού.

54 Καμία από τις τρεις διατάξεις που μνημονεύει η αιτούσα δικαστής δεν προβλέπει συγκεκριμένους και λεπτομερείς τρόπους επίτευξης των στόχων τους, οι οποίοι συνίστανται ειδικότερα στη διασφάλιση του ότι τα ιδιαίτερος ευάλωτα θύματα θα «τυγχάνουν ειδικής μεταχείρισης, που ανταποκρίνεται με τον καλύτερο τρόπο στην κατάστασή τους», ότι θα «δικαιούνται να καταθέτουν υπό συνθήκες» που εξασφαλίζουν σε όλα τα θύματα αφενός μεταχείριση «που βασίζεται στον οφειλόμενο σεβασμό της αξιοπρέπειάς τους» και αφετέρου τη δυνατότητά τους να ακούονται κατά τη διαδικασία και να «προσκομίζουν αποδεικτικά στοιχεία», καθώς και ότι τα θύματα αυτά θα «εξετάζο[νται] μόνον καθόσον είναι αναγκαίο για τους σκοπούς της ποινικής διαδικασίας».

55 Σύμφωνα με την επίμαχη στην κύρια υπόθεση ρύθμιση, η μαρτυρική κατάθεση που πραγματοποιείται κατά την προκαταρκτική εξέταση ή την ανάκριση πρέπει, για να αποκτήσει αξία πλήρους απόδειξης, να επαναληφθεί κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο. Σε ορισμένες όμως περιπτώσεις επιτρέπεται να πραγματοποιηθεί η κατάθεση αυτή μία μόνο φορά, κατά την προκαταρκτική εξέταση ή την ανάκριση, αλλά υπό συνθήκες διαφορετικές από αυτές που προβλέπονται για τη διαδικασία στο ακροατήριο, και να έχει την ίδια αποδεικτική ισχύ.

9

56 Υπό τις περιστάσεις αυτές, για την επίτευξη των στόχων των προπαρατεθεισών διατάξεων της απόφασης-πλαisiού απαιτείται να έχει το εθνικό δικαστήριο τη

δυνατότητα να εφαρμόζει, όσον αφορά τα ιδιαίτερος ευάλωτα θύματα, μια ειδική διαδικασία, όπως είναι η διαδικασία «συντηρητικής» απόδειξης που προβλέπει η νομοθεσία κράτους μέλους, καθώς και τις επίσης προβλεπόμενες ιδιαίτερες συνθήκες μαρτυρικής κατάθεσης, εφόσον η διαδικασία αυτή ανταποκρίνεται με τον καλύτερο τρόπο στην κατάσταση των θυμάτων και είναι αναγκαία για να αποφευχθεί η απώλεια των αποδεικτικών στοιχείων ή για να μειωθεί στο ελάχιστο η επανάληψη της εξέτασης μαρτύρων και για να προληφθούν οι αρνητικές συνέπειες που θα είχε για τα θύματα αυτά η εξέτασή τους στο ακροατήριο.

57 Συναφώς επιβάλλεται η διευκρίνιση ότι, κατά το άρθρο 8, παράγραφος 4, της απόφασης-πλασιού, οι συνθήκες που επιλέγονται για την εξέταση των μαρτύρων πρέπει οπωσδήποτε να είναι συμβατές προς τις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου του οικείου κράτους μέλους.

58 Εξάλλου, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 2, ΕΕ, η Ένωση σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), και όπως προκύπτουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, ως γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου.

59 Η απόφαση-πλαίσιο πρέπει ⁶συνεπώς να ερμηνεύεται κατά τρόπο ώστε να γίνονται σεβαστά τα θεμελιώδη δικαιώματα, μεταξύ των οποίων πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα το δικαίωμα για δίκαιη δίκη, όπως το δικαίωμα αυτό διακηρύσσεται στο άρθρο 6 της ΕΣΔΑ και έχει ερμηνευθεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

- 60 Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει ότι, αν υποθεθεί ότι η εφαρμογή της διαδικασίας «συντηρητικής» απόδειξης και η εξέταση των μαρτύρων υπό ειδικές συνθήκες, όπως προβλέπει το ιταλικό δίκαιο, είναι δυνατές εν προκειμένω, ενόψει της υποχρέωσης περί σύμφωνης ερμηνείας του εθνικού δικαίου, η εφαρμογή των μέτρων αυτών δεν είναι ικανή να καταστήσει την όλη ποινική διαδικασία που έχει κινηθεί κατά της Μ. Pupino άδικη κατά την έννοια του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, όπως έχει ερμηνευθεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (βλ., μεταξύ άλλων, ΕΔΔΑ, απόφαση P.S. κατά Γερμανίας της 20ής Δεκεμβρίου 2001, απόφαση S.N. κατά Σουηδίας της 2ας Ιουλίου 2002, *Recueil des arrêts et décisions* 2002-V, απόφαση Rachdad κατά Γαλλίας της 13ης Φεβρουαρίου 2004 και απόφαση Accardi κ.λπ. κατά Ιταλίας της 20ής Ιανουαρίου 2005, αριθ. 30598/02).
- 61 Κατόπιν των παραπάνω σκέψεων, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 2, 3 και 8, παράγραφος 4, της απόφασης-πλαίσιου έχουν την έννοια ότι το εθνικό δικαστήριο πρέπει να έχει τη δυνατότητα να επιτρέπει στα παιδιά μικρής ηλικίας που, όπως στην κύρια υπόθεση, ισχυρίζονται ότι κακοποιήθηκαν να καταθέτουν υπό συνθήκες που τους διασφαλίζουν επαρκή βαθμό προστασίας, π.χ. εκτός διαδικασίας στο ακροατήριο, και μάλιστα πριν από την έναρξή της. Το εθνικό δικαστήριο οφείλει να λαμβάνει υπόψη το σύνολο των κανόνων του εθνικού δικαίου και να τους ερμηνεύει, κατά το μέτρο του δυνατού, υπό το πρίσμα του κειμένου και του σκοπού της απόφασης-πλαίσιου.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 62 Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπιπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

Τα άρθρα 2, 3 και 8, παράγραφος 4, της απόφασης-πλαίσιου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001, σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες, έχουν την έννοια ότι το εθνικό δικαστήριο πρέπει να έχει τη δυνατότητα να επιτρέπει στα παιδιά μικρής ηλικίας που, όπως στην κύρια υπόθεση, ισχυρίζονται ότι κακοποιήθηκαν να καταθέτουν υπό συνθήκες που τους διασφαλίζουν επαρκή βαθμό προστασίας, π.χ. εκτός διαδικασίας στο ακροατήριο, και μάλιστα πριν από την έναρξή της.

Το εθνικό δικαστήριο οφείλει να λαμβάνει υπόψη το σύνολο των κανόνων του εθνικού δικαίου και να τους ερμηνεύει, κατά το μέτρο του δυνατού, υπό το πρίσμα του κειμένου και του σκοπού της απόφασης-πλαίσιου.

(υπογραφές)